

Tiecoties uz līdzsvaru – kas tālāk?

Atziņas par sociālo partneru kopīgo projektu: atgriezeniskā saite un secinājumi

Linda Romele,
Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība

Eiropas Parlamenta un Padomes direktīva (ES) 2019/1158 par darba un privātās dzīves līdzsvaru vecākiem un aprūpētājiem un ar ko atceļ Padomes Direktīvu 2010/18/ES ir jāpārņem Latvijā līdz 2022.gada 2.augustam.

Soli pa solim

- Esošās situācijas apzināšana un izpēte, iesaistot LBAS dalīborganizāciju pārstāvjus
- Gala ziņojuma sagatavošana
- Rekomendāciju un priekšlikumu analīze
- Darbs un sarunas ar politikas veidotājiem un sociālajiem partneriem, atbalsts sociālajiem partneriem šādu aktivitāšu īstenošanā
- Arodbiedrības biedru un sabiedrības informēšanas aktivitātes, veicinot izpratni par darba un privātās dzīves līdzsvara nozīmi un informējot par labās prakses piemēriem

- **Pētījuma izstrāde** par normatīvajos aktos noteikto normu piemērošanas iespējām darba un privātās dzīves līdzsvarošanai, kā arī par darba un privātās dzīves līdzsvarošanas iespēju pieejamību un īstenoto praksi nozaru uzņēmumu noslēgtajos koplīgumos gan Latvijā, gan ārvalstīs.
- Sabiedriska plaša mēroga darba un privātās dzīves pasākuma organizēšana un īstenošana prioritāri darba ņēmējiem, lai aktualizētu jautājuma nozīmību un veicinātu sabiedrības izpratni par darba un privātās dzīves līdzsvarošanu. Aktivitātes ietvaros bija plānots plaša mērogapasākums ***Darba&dzīves festivāls 2020. un 2021.gada 1.maijā.***
- **Ceļa kartes izstrāde** arodbiedrību līderiem uzņēmumu līmenī, lai nodrošinātu praktisku darba un privātās dzīves līdzsvarošanas pasākumu īstenošanu.
- **Labās prakses piemēru video sižetu izstrāde** par darba ņēmēju pieredzi darba un privātās dzīves līdzsvarošanas praktisko piemērošanu, ieguvumiem un ieteikumiem pieredzes nodošanai.
- **Informatīva un izglītojoša pasākuma** – foruma organizēšana jaunu ideju un labas pieredzes apmaiņai organizēšana izpratnes veicināšanai.

5. – 9. oktobris
**DARBA & DZĪVES
NEDĒĻA**
#arodbiedribas

5. oktobrī plkst. 13.00
Spīķeru koncertzālē

Atklāšanas konference
«Instrumenti darba un
privātās dzīves
līdzsvarošanai»,
klātienē un tiešraidē.
Pasākumu vada Mārtiņš Daugulis.

6. oktobrī
Labās prakses pēcpusdiena

LBAS Jauniešu padome
tiekas ar kokrūpniecības
nozares pārstāvjiem, lai
iepazītos ar labās prakses
piemēriem labākam darba un
privātās dzīves līdzsvaram.

7. oktobrī plkst. 14.00
LBAS Facebook profilā

Vebinārs «Stress un
izdegšanas riski darbā».
Lektore – Evija van der Beek,
diplomēta un sertificēta
supervizore, profesionāls
koučs.

8. oktobrī plkst. 11.30
Arodbiedrību namā Rīgā,
Bruņinieku ielā 29/31

Diskusija «Vardarbība un
aizskaršana darba vietā –
kā cīnīties pret un
izvairīties no tās» sadarbībā
ar F. Eberta fondu.

plkst. 13.00
LDDK Raiņa bulv.4

Seminārs «Iekļaujoša darba
vide» sadarbībā ar ESF
projektu «Darba drošības
normatīvo aktu praktiskās
ieviešanas un uzraudzības
pilnveidošana».

9. oktobrī plkst. 13.00
Spīķeru koncertzālē

Noslēguma pasākums
«Līdzsvara efekts: laimīgi
darbinieki = ilgtspējīgi darba
devēji» sadarbībā ar
Korporatīvās ilgtspējas un
atbildības institūtu,
klātienē un tiešraidē.
Kaspars Zemīša ģimenes grupas
ZeBand muzikāls priekšnesums.
Pasākumu vada Ansis Bogustovs.

Visas nedēļas garumā – skatītāju balsojums par labāko fotogrāfiju
Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības fotokonkursā
«DARBS UN PRIVĀTĀ DZĪVE – LĪDZSVARĀ?»
www.arodbiedribas.lv

EIROPAS SAVIENĪBA

Labklājības ministrija

LDDK
LATVIJAS DARBA DEVĒJU
KONFEDERĀCIJA

LĀTVIJAS BRĪVO
ARODBIEDRĪBU
SAVIENĪBA

Pasākumi tiek īstenoti ar Eiropas Savienības programmas
"Tiesības, vienlīdzība un pilsonība" 2014.-2020.gadam atbalstu.

Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības izstāde
"DARBS UN PRIVĀTĀ DZĪVE - LĪDZSVARĀ?"
Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība (LBAS) šajā posmā no 2020.gada 1. septembra līdz 1. oktobrim organizē fotoizstādi "DARBS UN PRIVĀTĀ DZĪVE - LĪDZSVARĀ?" par darbu un privātās dzīves saskāpošanas iespējām, līdzsvaru un sasniegumiem, stāstoties ar šīm situācijām saistītiem par spertu, par ar hometu.

Pavisam tika iesniegtas 64 fotogrāfijas, un LBAS izvēlējās šurīn no tām izrādīt 13 tēlaini.

Izstāde tiek organizēta ar Eiropas Komisijas programmas "Izaugsme, nodarbinātība un iekšējais tirgus" atbalstu. Izstāde ir organizēta projekta "Darbs un dzīve - līdzsvars" ietvaros. Projekta mērķis ir veicināt darba un dzīves līdzsvaru, veicinot darba ņēmēju veselību un labklājību. Projekta izstrādātājs ir Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība.

|||
GALERIJA CENTRS

Kopumā uzņēmumos apmaksāts papildatvaļinājums vai brīvdienas tiek piešķirtas sakarā ar:

- bērnu aprūpi;
- dažādiem personīgiem vai ģimenes privātās dzīves notikumiem (bērna piedzimšana, laulības, bēres, pirmā skolas diena, izlaidums u.tml.);
- veicamā darba potenciālo kaitējumu veselībai (bīstami apstākļi, nakts darbs, maiņu darbs u.tml.);
- darba stāžu vai citu ieguldījumu darba devēja labā;
- veselības veicināšanu;
- sabiedriskās aktivitātes veicināšanu.

Veiksmes formula un rezultāti

- Radoša un veiksmīga komanda
- Vadības atbalsts, uzticoties komandas darbam
- Pareiza un savlaicīga pasākumu plānošana
- Noteikti termiņi un apņemšanās tos ievērot

Rezultātā

- **Iniciējām diskusijas ar darba un privātās dzīves līdzsvara nozīmi un praksi**
- Darba koplīgumu pārrunās tika/ tiek iekļauti punkti, kuri skar darba un privātās dzīves līdzsvarošanu
- Vairāk nekā 3 000 skatījumu sociālo tīklu platformās
- Sabiedrības iesaiste – izstāde Galerijā Centrs divus gadus pēc kārtas par darba un privātās dzīves līdzsvaru

Izaicinājumi

- **Aprūpētāja atvaļinājums** – darbiniekam būs tiesības uz 5 dienu garu aprūpētāja atvaļinājumu, taču tās ir paša darbinieka izmaksas, t.i., darba devējam nebūs jāapmaksā konkrētais atvaļinājums
- Lai piešķirtu aprūpētāja atvaļinājumam tiesisku pamatu, Darba likuma 35. nodaļa ir **papildināma ar jaunu pantu**, kas definē aprūpētāja atvaļinājuma piešķiršanas kārtību:
 - aprūpētāja atvaļinājuma ilgumu;
 - aprūpētāja atvaļinājuma samaksas kārtību (darba devēja pienākumu apmaksāt vai neapmaksāt atvaļinājumu; apmaksas apmēru, ja tas ir saistošs darba devējam);
- Izvērtējot Latvijas regulējumā nostiprināmo aprūpētāja atvaļinājuma ilgumu ārvalstu prakses kontekstā, Direktīvas prasība par piecām darba dienām **var tikt pagarināta līdz 10 darba dienām**.
- Vērtējot aprūpētāja atvaļinājuma samaksas ārvalstu prakses, redzams, ka īsu termiņu gadījumā, uz ko attiecināms arī priekšlikums par 10 darba dienām, atvaļinājumu parasti apmaksā **darba devējs (piemēram, Lielbritānija)**, savukārt garu atvaļinājumu gadījumā tas var būt arī sociālās apdrošināšanas budžeta maksājums (līdzīgi slimības pabalstam).
- Izskatāms ir arī priekšlikums, ka darbiniekam ir tiesības uz **10 darba dienu ilgu aprūpētāja atvaļinājumu, saņemot 50% no savas vidējās izpeļņas**

Izaicinājumi

- Lai gan attiecībā uz darba un atpūtas laiku daudzas **Čehijas Darba likumā** ietvertās normas ir līdzīgas Latvijas normām, būtisks pēdējo gadu sasniegums ir grozījumi Darba likumā, kuri nosaka, ka kopš 2018. gada 1. jūnija darbiniekiem ir iespēja pieprasīt apmaksātu atvaļinājumu uz laiku **līdz 90 dienām gadījumos**, ja viņiem vismaz 30 dienu garumā ir jānodrošina ģimenes locekļa ilgstoša aprūpe visas dienas garumā. Atlīdzība par ienākumu zaudēšanu no algota darba šī atvaļinājuma laikā tiek piešķirta **60% apmērā** no pamatalgas, balstoties uz slimības apdrošināšanas principiem.
- Šobrīd nodarbinātajiem Lielbritānijā pastāv tiesības strādāt elastīgu darba laiku un saņemt **neapmaksātu aprūpētāja atvaļinājumu** vai, ja darba devējs koplīgumā vai kādā citā iekšējā dokumentā atzīst aprūpes vajadzības kā būtisku savu darbinieku problēmu, arī darba devēja apmaksātu atvaļinājumu

Avots: O.Žabko, Darba un privātās dzīves līdzsvarošanas praktiskie risinājumi, 2020

Tomēr,

- reaģējot uz publiskajām diskusijām, 2020. gadā Lielbritānijas valdība rīkoja konsultācijas par nepieciešamību noteikt aprūpētāja tiesības uz **apmaksātu papildu atvaļinājumu no piecām līdz desmit dienā gadā**, lai atbalstītu nodarbināto ar šādiem pienākumiem darba un privātās dzīves līdzsvaru (TUC 04.08.2020.), jo darba devēju līdz šim brīvprātīgi sniegtais atbalsts nav pietiekams (House of Commons 2018). Piedāvājums piešķirt apmaksātu aprūpētāju atvaļinājumu ir balstīts uz mājsaimniecību ienākumu analīzi, kura rāda, ka neapmaksāts atvaļinājums atstāj negatīvu iespaidu uz ģimenes iespējām finansiāli segt savas vajadzības.

Avots: O.Žabko, Darba un privātās dzīves līdzsvarošanas praktiskie risinājumi, 2020

Paldies par uzmanību!

Linda Romele

